

Fra barn til voksen

Leksjon 1

Norint
Language School

Familien – samfunnets hjørnesteinsbedrift?

om

Norint
Language School

Familien – samfunnets hjørnesteinsbedrift?

Arbeid med ord og uttrykk fra bildetekst

Bilde 1

Bilde 1

mor var hjemme
lønnet arbeid
utenfor hjemmet

Bilde 2

oppfølging
i overkant hektiske
stadig oftere
«havne i tidsklemma»

Bilde 2

DAGENS PAPPA: I våre dager samarbeider ofte mor og far om barneoppdragelse og oppfølging av barna, og noen ganger kan dagene bli i overkant hektiske for både foreldre og barn. Stadig oftere snakker man om å «havne i tidsklemma», men de fleste fedre uttrykker at de er glade for den kontakten deres generasjons fedre har med sine barn.

Norint
Language School

Familien – samfunnets hjørnesteinsbedrift?

Arbeid med ord og uttrykk fra bildetekst

Bilde 3

en radikal utvikling
i løpet av
vedta
rammebetingelser
rammeplan
etterfulgt (av)

Bilde 3

RADIKAL UTVIKLING: Barnehagene har gjennomgått en radikal utvikling de siste 25 årene. I løpet av disse årene har Stortinget vedtatt en barnehagelov om rammebetingelsene for barnehagene, både de private og de offentlige, og en rammeplan som definerer innholdet. På 2000-tallet ble det innført en makspris på barnehageplasser etterfulgt av en garanti om at alle foreldre som ønsker det, skal få barnehageplass til barna.

KONFIRMASJON: I gamle dager ble ungdommene konfirmert samtidig som de gikk ut av skolen. Da var konfirmasjonen også en overgang som markerte at man hadde blitt voksen. På landsbygda betydde det at guttene måtte begynne å arbeide eller komme i lære, og jentene kunne gifte seg

Bilde 4

gå ut av
markere
komme i lære

Bilde 4

Norint
Language School

GÅ HUSMORVEIEN!

Ta huspost og lær noe som
gagner Dem hele livet. Som
gift får De neppe bruk for
stenografi, ekspedering eller
fabrikkarbeid. Husstell deri-
mot — — — —

Godt betalt er det også.

I avisene finner De hver dag
gode husposter.

Husarbeid er samfunnsarbeid!

Går De husmorveien,
oppdager De snart garanti-
merket for kjøkkentøy:

HØYANG

ALUMINIUM
DET IDEELLE KJØKKENTØY

En reklameplakat fra 1940-tallet

Dette er en reklameplakat fra 1940-tallet i Norge.

Diskuter:-

Hva forteller plakaten om kjønnsroller i Norge på 1940-tallet, og om forventninger til kvinner?

Hvordan tror dere folk i Norge ville ha reagert på en slik reklameplakat i dag?

Vil dere si at reklame i dag er kjønnsnøytral?

Hvorfor/hvorfor ikke?

Norint
Language School

Familien – samfunnets hjørnesteinsbedrift?

SNAKK

SAMMEN

- Når mener dere at man er voksen? Opplever dere at det er store forskjeller mellom Norge og opprinnelseslandet deres når det gjelder dette? Hvis ja, forklar hvordan.
- I teksten nevnes noen av tiltakene for å hjelpe familier med barn, blant annet kontantstøtte og gratis tannlege. Kjenner dere til flere tiltak? Hvilke mener dere er viktigst?
- Ikke alle par velger å få barn, men staten prioriterer familier med barn både når det gjelder skatter og økonomiske støtteordninger. Hva synes dere om det?
- Hvilken effekt kan det ha på samfunnet hvis mange velger å bo alene eller ikke få barn?

Norint
Language School

Regelrette substantiv

	Entall		Flertall	
	ubestemt	bestemt	ubestemt	bestemt
Hankjønn	en gutt	gutten	gutter	guttene
	en kjole	kjolen	kjoler	kjolene
Hunkjønn	ei dør	døra	dører	dørene
	ei jente	jenta	jenter	jentene
Intetkjønn	et eple	eplet	epler	eplene
	et bord	bordet	bord	bordene
	et vindu	vinduet	vinduer	vinduene

Hvorfor har ikke *bord* ending i ubestemt form flertall??

Uregelrette substantiv

Hankjønnsord	Entall		Flertall	
	ubestemt	bestemt	ubestemt	bestemt
a: Ord som slutter på -er	en lærer	læreren	lærere	lærerne
	en genser	genseren	gensere	genserne
b: Ord som slutter på -el	en onkel	onkelen	onkler	onklene
	en hybel	hybelen	hybler	hyblene
c: Noen ord får ny vokal i flertall	en mann	mannen	menn	mennene
	en far	faren	fedre	fedrene
	en bror	broren	brødre	brødrene
	en bonde	bonden	bønder	bøndene
d: Noen ord er like i entall og flertall, ubestemt form,	en ting	tingen	ting	tingene
	en feil	feilen	feil	feilene

Uregelrette substantiv

Hunkjønnsord	Entall		Flertall	
	ubestemt	bestemt	ubestemt	bestemt
a: noen ord får ny vokal i flertall	ei bok	boka	bøker	bøkene
	ei tann	tanna	tenner	tennene
	ei datter	dattera	døtre	døtrene
	ei mor	mora	mødre	mødrene

Intetkjønnsord	Entall		Flertall	
	ubestemt	bestemt	ubestemt	bestemt
a: noen ord får –a i flertall bestemt form.	et barn	barnet	barn	barna
	et bein	beinet	bein	beina

Bruk av ubestemt og bestemt form

Når vi bruker «av», bruker vi bestemt form:

Ubestemt form	Bestemt Form
noen gutter	noen av guttene
flere jenter	flere av jentene
fem bord	fem av bordene
mange hus	mange av husene

Bruk av artikkel

Når substantiv og verb lager en handling sammen, kan artikkelen brukes noen ganger, andre ganger ikke:

Uten artikkel	Med artikkel
Jeg baker kake.	Jeg baker ei kake.
Jeg spiller piano.	-
Jeg tar ferie.	-

Bruk av artikkel

Vi bruker ikke artikkel når vi snakker om yrke eller egenskap.

Hvis vi setter et adjektiv til substantivet, må vi også sette inn artikkel.

Elias er katolikk.

Elias er en dedikert katolikk.

Eva er lærer.

Eva er en flink lærer.

Aksel er pensjonist.

Aksel er en sprek pensjonist.

Per er tenåring.

Per er en vilter tenåring

Bruk av artikkel

Noen substantiv kan ikke telles, eller vi tenker på dem som mengder, slik som vann, sukker, kaffe. Da bruker vi ikke artikkel i ubestemt form. Vi må likevel lære hvilket kjønn substantivet har, for ordet kan forekomme i bestemt form:

Brasil eksporterer mye kaffe. Kaffen fra Brasil er god.

Det er viktig å drikke mye vann. Vannet i Norge er godt.

Bruker du sukker i kaffen? Sukkeret står til venstre for saltet.

Bruk av ubestemt og bestemt form

Når genetiv eller eierord står sammen med substantivet, er reglene slik:

Ubestemt form	Bestemt form
mi jente – mine jenter min gutt – mine gutter mitt hus – mine hus	jenta mi – jentene mine gutten min – guttene mine huset mitt – husene mine
Pers bil – Pers biler	Bilen til Per – bilene til Per

Hávamál eller **Hávamál** betyr noe nær *Talen til den høye*. Den høye vil i denne sammenhengen si guden Odin.

Hávamál er eit kvad i den eldre Edda. Samlinga av dikt ble skrevet ned på Island på 1200-tallet, men mye kan ha opphav i Norge. Noen strofer kan være fra 1100-tallet og 1200-tallet, men deler kan være mye eldre. Språket og skikken med likbrenning kan tyde på at mye ble diktet på 800-tallet. Diktet ble for det meste overført muntlig til nye generasjoner.

Hávamál er i hovedsak et langt læredikt om god og dårlig oppførsel. Guden Odin tok av og til ordet for å fortelle om sitt eget liv.

Det ble oppmuntret til å fare forsiktig fram, vise gjestfrihet og ha måtehold med mat og drikke. En skal være sann mot vennene sine og ikke innlate seg med uvenner eller vennene deres, gå anstendig kledd, verdsette også de små gaver, ikke spille klokere enn en er, og tenke over hva en sier. En må sette pris på livet, selv om man er fattig eller syk. Det er bedre å være blind enn død og brent. Husk å ta med rett mat på reise, hån ikke de fattige, og tenk at et godt ettermæle varer evig.

Det ble fortalt hvordan Odin ble lurt av Jotunen Billingsi datter. I stedet for en vakker kvinne finn han en bundet hund i senga. Odin på sin side lurte jotunen Suttung si datter Gunnlöd. Slik skaffet Odin skaldemjøden eller «suttungmjøden» til menneskene.

I et avsnitt som ble kalt Runegaldret, ofrer Odin seg selv til seg selv ved å henge seg i livstreet Yggdrasil. Etter dette drikker han av skaldemjøden og får innsikt i runemagi og tryllesonger.

Verse målet i Håvamål

Håvamål ble skrevet i et versemål som heter Ljodahått. Ordet betyr poetisk versemål, det vil si at det er skrevet i ett av de eldste versemålene.

Strofene i Ljodahått består av seks linjer eller to enheter på tre linjer hver. De to første linjene blir knyttet sammen med bokstavrim (allitterasjon), mens den tredje har selvstendig bokstavrim.

Et eksempel kan illustrere dette:

Middels klok
bør en mann være
ikke altfor klok
fagreste livet
lever den mannen
som vet måtelig mye

Bokstavrim vil si at en vokal eller en konsonant i en trykkting stavelse går igjen ved at man gjentar den samme konsonanten eller vokalen i samme linje.

Bokstavrimet henger nøye sammen med setningsrytmen. I eksempelet nedenfor har de to første linjene i hver enhet (henholdsvis 1 og 2, 4 og 5) to trykktinge stavelser, mens den siste linjen (3 og 6) har fra to til fire:

Liten heim
er bedre enn ingen
heime er hver mann herre
med to geiter
og tauraftet sal
trenger en aldri tigge.

Håvamål

SNAKK

SAMMEN

- ❑ Kjenner dere til slike gamle visdomsdikt fra deres opprinnelsesland?
- ❑ Les versene høyt for hverandre. Hvor skal trykket plasseres? Fins det en rytme i diktene selv om de ikke har enderim?
- ❑ Snakk sammen om ett og ett vers. Hva er moralen i de forskjellige versene? Formuler det som står i hvert vers i en setning. Gjelder moralen i rådene fremdeles? Hvilke gjelder, og hvilke gjelder eventuelt ikke?

<http://www.heimskringla.no/wiki/H%C3%A5vam%C3%A5l>

Adjektiv

	ENTALL		FLERTALL	
	Ubestemt form	Bestemt form	Ubestemt form	Bestemt form
Hankjønn	en gul stol	den gule stolen	gule stoler	de gule stolene
Hunkjønn	ei gul seng	den gule senga	gule senger	de gule sengene
Intetkjønn	et gult bord	det gule bordet	gule bord	de gule bordene
	gul, gult	gule		

Adjektivet kan stå predikativt (etter å være og å bli):

Stolen er gul .	Stolene er gule .
Senga er gul .	Sengene er gule .
Bordet er gult .	Bordene er gule .

Unntak

Unntak i ubestemt form, entall

	Hankjønn	Hunkjønn	Intetkjønn
a. Adj. på -ig og -sk får ikke -t i intetkjønn	en billig bil en ledig hybel en nydelig dag en norsk venn en praktisk far	ei billig kåpe ei ledig hytte ei nydelig suppe ei norsk bok ei praktisk lue	et billig hus et ledig hus et nydelig vær et norsk flagg et praktisk kurs
b. Adj. på -t får ikke ny -t i intetkjønn	en svart bil en gift mann en flott dag	ei svart bukse ei gift dame ei flott jakke	et svart slips et gift par et flott skjørt
c. Adj. på trykksterk vokal får dobbel -t i intetkjønn	en ny leilighet en fri mann en blå genser	ei ny bok ei fri jente ei blå kåpe	et nytt glass et fritt land et blått skjerf

Unntak i bestemt form, entall og flertall

	ENTALL		FLERTALL	
	Ubestemt form	Bestemt form	Ubestemt form	Bestemt form
a. Adjektiv på -er, -el og -en	en vakker dag et vakkert bilde en gammel stol ei sulten jente et åpent vindu	den vakre dagen det vakre bildet den gamle stolen den sultne jenta det åpne vinduet	vakre dager vakre bilder gamle stoler sultne jenter åpne vinduer	de vakre dagene de vakre bildene de gamle stolene de sultne jentene de åpne vinduene
b. Adjektiv på -e og -a bøyes ikke	en moderne kjole et lilla skjerf ei rosa lue	den moderne kjolen det lilla skjerfet den rosa lua	moderne kjoler lilla skjerf rosa luer	de moderne kjolene de lilla skjerfene de rosa luene
c. Adjektivet liten har spesiell bøying	en liten gutt ei lita jente et lite hus	den lille gutten den lille jenta det lille huset	små gutter små jenter små hus	de små guttene de små jentene de små husene

Gradbøying

Positiv	Komparativ	Superlativ
pen	penere	penest

Noen få idiomatiske uttrykk tillater absolutt komparativ:

Vi gikk på restaurant og spiste en bedre middag.

Det var mange eldre mennesker på konserten.

Unntak

	Positiv	Komparativ	Superlativ
a. Adjektiv på -ig	billig hyggelig	billigere hyggeligere	billigst hyggeligst
b. Adjektiv på -el og -er	enkel vakker	enklere vakrere	enklest vakrest
c. Adjektiv med mange stavelser og adjektiv på -en	fantastisk moderne åpen	mer fantastisk mer moderne mer åpen	mest fantastisk mest moderne mest åpen
d. Noen adjektiv er uregelmessige	liten stor ung gammel lang god, bra	mindre større yngre eldre lengre bedre	minst størst yngst eldst lengst best

Gradbøying

1. Adjektiv kan bøyes i grad. Grunnformen av adjektivet kaller vi positiv.
2. Hvis vi sammenligner noe, bruker vi enten komparativ eller superlativ. Hvis vi sammenligner to eller flere ting, bruker vi vanligvis komparativ. Da må sammenligningen enten være til stede (*enn...*) eller underforstått.
3. Hvis vi mener at noe eller noen er nummer en av flere, kan vi bruke superlativ.
4. Adjektiv i superlativ kan brukes foran substantiv på samme måte som adjektiv i positiv, men bare i bestemt form. Da bøyes de på samme måte.

Far er eldre enn mor.

Nå kommer vinteren, og det blit kaldere (enn før).

Det er kaldest i januar.

Hun er den flinkeste i klassen.

Norint
Language School

Komparativ og superlativ i spørsmål

I spørsmål med spørreord bruker vi ofte superlativ selv om vi egentlig sammenligner to ting, men i ja/nei-spørsmål kan vi bruke komparativ:

Hva liker du best av ost og syltetøy?

Like du ost bedre enn syltetøy?

* Hva liker du bedre av ost og syltetøy?

Hvilken by er størst, Oslo eller Bergen?

Er Oslo større enn Bergen?

* Hvilken by er større, Oslo eller Bergen?

Adjektivet som predikativ

Adjektivet kan stå foran substantivet, eller det kan stå som predikativ (etter *være* eller *bli*):

Jeg ser et *rødt* hus. (adjektivet står foran substantivet)

Huset er *rødt*. (adjektivet står som predikativ)

Når adjektivet er predikativ i en setning må det bøyes til substantivet, men bare når det er i grunnformen (positiv). Komparativ form er alltid den samme, og superlativ bøyes ikke når det står i predikativ:

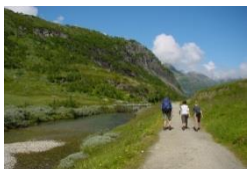
Ola og Kari er *flinke*, men Per og Lise er *flinke*st.

Huset mitt er *fint*, men huset hennes er *finest*.

I slike setninger setter vi ofte in bestemt artikkel foran adjektivet uten at det blir noen betydningsforskjell, men da må vi bøye adjektivet.

Ola og Kari er *flinke*, men Per og Lise er *de flinke*ste.

Huset mitt er *fint*, men huset hennes er *det fineste*.

Norint
Language School

Substantiverte adjektiv

Noen ganger bruker vi adjektiv uten å bruke substantivet de står til. Vi gjør det ofte hvis vi snakker om personer. Da blir adjektivet gjort til et substantiv (substantivert), men vi bøyer det likevel som et adjektiv. Mange perfektum partisipper bruker vi på denne måten. Ikke alle de substantiverte adjektivene bruker vi i alle formene:

	ENTALL		ENTALL	
	UBESTEMT FORM	BESTEMT FORM	UBESTEMT FORM	BESTEMT FORM
UNG	-	den unge	tre unge	de unge
VOKSEN	en voksen	den voksne	mange voksne	de voksne
GAMMEL	-	den gamle	flere gamle	de gamle
ANSATT	en ansatt	den ansatte	fem ansatte	de ansatte

Alle de ansatte ble oppsagt på dagen.
Mange gamle flytter til Spania når de blir pensjonister.
Vi blir fire voksne og tre barn.

Hva skal barnet hete?

JENTENAVERN 1970–2013

ÅR	1. PLASS	2. PLASS	3. PLASS	4. PLASS	5. PLASS
1970	Anne	Hege	Hilde	Monica	Anita
1980	Anne	Camilla	Katrine	Marianne	Linda
1990	Ida	Karoline	Marte	Silje	Camilla
2000	Ida	Emilie	Julie	Thea	Sara
2010	Emma	Linnea	Sara	Nora	Sofie
2013	Emma	Sara	Sofie	Ingrid	Nora

GUTTENAVERN 1970–2013

ÅR	1. PLASS	2. PLASS	3. PLASS	4. PLASS	5. PLASS
1970	Jan	Geir	Rune	Bjørn	Lars
1980	Kristian	Thomas	Lars	Stian	Jan
1990	Kristian	Thomas	Kristoffer	Andreas	Alexander
2000	Markus	Kristian	Martin	Sander	Kristoffer
2010	Lucas	Emil	Mathias	William	Markus
2013	Filip	William	Lucas	Marcus	Jakob

(Kilde: <http://www.ssb.no/navn/>)

- Hvilke navn har vært populære over lengre tid? Fins disse navnene på flere språk?
- Hva synes dere at det er viktig å tenke på når foreldre skal velge navn til barnet sitt?
- Hvilke navnetradisjoner fins i deres opprinnelsesland? Er det vanlig med oppkalling etter slektninger? Spiller navnets betydning en rolle?
- Når man flytter til et annet land der navnet en har med seg, kan være vanskelig å uttale eller lyder fremmed, synes du det er i orden å skifte navn? Hvorfor / hvorfor ikke?
- Kjenner dere noen med et navn fra tabellen over? Passer alderen til disse personene med at navnet var populært da de ble født?

Tett inntil dagene

Forklar ord og uttrykk:-

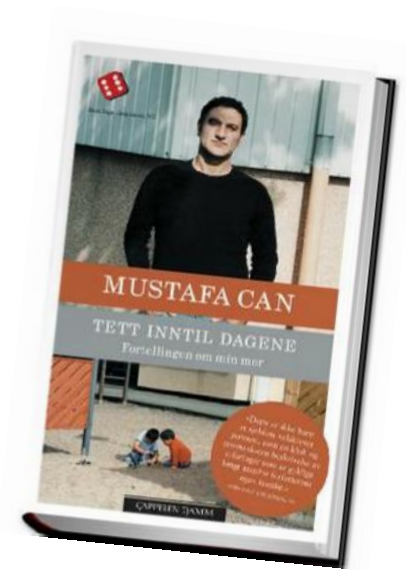
- å våke over
- å utspille seg
- å svinne hen
- å avsløre
- øvre dekk
- å live opp
- som om (subjunksjon)
- Sveriges Utbildningsradio (svensk): Sveriges Undervisningsradio
- børek
- forfine
- overhodet ikke
- opprømt
- forsone seg
- anstrenge seg

Norint
Language School

Tett inntil dagene

- Gjenfortell for hverandre hva Mustafa og mora hans gjorde sammen denne dagen.
- Hva forteller utdraget om forholdet mellom Mustafa og mora hans?
- Hva sier dette utvalget om forholdet mellom foreldre og barn?
- Mustafas familie var immigranter til et nytt land. På hvilken måte tror dere dette hadde betydning for forholdet mellom mora og barna i familien?
- Mustafa mener at både han, og andre, lett bruker mye tid på venner og lite tid på foreldre og familie. Er dere enige i det? Hvorfor/hvorfor ikke?

Norint
Language School

Vi skal debattere!

- Alle barn bør gå i barnehage.
- Det er viktig at mor er hjemme og passer på barna når de er små.
- Far og mor må dele på ansvaret for barna.
- Barn bør legge seg mellom klokka sju og ni, avhengig av alder.
- Foreldre må vite hva ungdommene deres holder på med på fritida.
- Det er ikke bra å bo hjemme etter at man har fylt 25 år.
- Besteforeldre må stille opp for barna sine og ta seg av barnebarna.
- Staten må sørge for at barnefamilier har god økonomi.
- Barnetrygden bør avskaffes.

*Jeg synes
det er viktig å
legge vekt
på at ...*

*Er du enig
eller uenig
i at ...?*

*Min mening
er at ...*

Norint
Language School

Norint
Language School

Norint
Language School